

СТАНОВИЩЕ

За труда на проф. д-р Магдалена ПАНАЙОТОВА,
„По шевовите на литературата (между Изтока и Запада...)“,

Представен за участие в процедура за придобиване

На научната степен „доктор на науките“

В професионално направление – 2.1. Филология

В качеството си на председател на научното жури свидетелствам, че развитието на процедурата до тук е съобразено със Закона и Вътрешните правила за прилагането му в ЮЗУ „Н. Рилски“. Спазени са сроковете, проведени са вътрешните обсъждания на труда и кандидатурата на проф. Панайотова в първичното звено – Катедрата по славистика. От друга страна, законосъобразна е и работата на назначеното жури (разпределение на ангажиментите, срокове и дата за официална защита).

Като автор на становище няма как да правя подробна оценка на докторската теза. Ще се спра на онова, което е и мое научно пристрастие от доста време.

Темата на огромното и впечатляващо с широтата си изследване съдържа компаративистки хоризонти – най-малкото това уточнение в скобите („между ...“) държи да подчертае, че ще се засрещнат две глобални визии (източна и западна). В тази среща обаче, изпъкват не процесуални, а типологически различия и заради тях трудът е структуриран на две нива: първо, акумулирайки отговори на въпроса „Чии са тези Балкани?“, и след това – подбирайки концептуалните различия „между два свята“. Така автори от Изтока въртят житейските си биографии на Запад, т. е. живеят „между“, в културния процеп.

Още тук искам да подчертая тази неизбежна двойственост: тя е мотивирана от изследователския инструмент „компаративизъм“. Той поражда епистемата на сравнителното четене на две култури през

оптиката на литературата (романи, разкази, драми, есета). От друга страна – двойствен и нееднозначен е процесът на създаването на т.нар. кроскултурна литература, процес особено плътен след средата на XX век.

Магдалена Панайотова усърдно сочи в предговора си, как постколониалното време поставя под въпрос основни понятия в културологията: нация, идентичност, религия, граница, различие, синхрон и пр. Заради това писатели, които са на границата като Данило Киш или Орхан Памук, могат да се окажат обединители, опорни точки на една бъдеща световна литература, независимо че сръбският и турският език не са световни. Но текстове като „Пясъчен часовник“ или „Странност на ума“ говорят не за синхрон между културите, а за хибридността на тази бъдеща световна култура.

При това приплъзване между българско-хърватско-холандско (Дубравка Угрешич), между турско и европейско (Орхан Памук) или между японско и германско (Йоко Тавада), китайско и френско (Франсоа Чън) се обезсмисля понятието за доминираща култура, защото изчезва ориентацията на категориите Център и Периферия, а след това и всички последващи опозиции стават проблематични. Подобни трусове в категориите на самата култура, която живеем, някак по дефиниция ще засегнат постройката на Канона – досега смятахме всичката останала извън Канона литература за маргинална. Но писателите от Изтока, които живеят и пишат на Запад, усилено овакантяват понятието „Канон“. Той трябва или с да се пренарежда постоянно, или да изчезне като категоризиращ импулс, който да подреди йерархия.

В хода на изследването редом с акцентите върху социокултурните размествания авторът насочва гледната си точка и към поетологически проблеми като особености на нарацията, промени в структурата, аксиологията и рецепцията. В този смисъл се открояват наблюденията

върху езика на литературния текст у Милорад Павич, Орхан Памук, Данило Киш и Ейми Тан.

Присъединявам се към мнението на М. Панайотова, че романът и въобще художественият текст навлиза в нови хипер-пространства, които позволяват (дори налагат!) интер-активно четене. Неслучайно романите и драмите на М. Павич поставиха най-големия проблем пред читателя – ЛТ става вариативен, защото предлага игра не само на значенията, но и на подходите към себе си, тъй като отваря рецептивни ниши там, където дори модерният роман от първата половина на ХХ век не подозираше, че може да стигне читателят. Романите на Павич, на Киш или на Ейми Тан тотално подриват очакването, че литературата по определение трябва да бъде нещо красиво и/или възвишено.

Искам да препоръчам на автора да прегледа ръкописа, за да отстрани допуснатите на места грешки.

Считам, че в този си вид дисертационният труд на проф. Магдалена Панайотова е завършен, изчерпва своята тема и има високоприносен характер. Убедено предлагам на Журито своя положителен вот за присъждането на научната степен „доктор на филологическите науки“ на проф. Панайотова.

15.01.2021

Благоевград

Вносител на становището:

(проф. д.ф.н. Цветан Ракъовски)

STATEMENT

By

Prof. Tsvetan Rakyovski, Dr. Habil.

on the occasion of the

Dissertation on the topic **“On the seams of literature (between East and West)”**
by **Prof. Magdalena Kostova-Panayotova, Phd** presented as defense and
obtaining the scientific degree of **"Doctor of Sciences"** in the professional field
2.1. Philology

As chairman of the scientific jury, I declare that the procedure is in accordance with the Law and the Internal Rules for its implementation in SWU "N. Rilski ". On the other hand, the work of the appointed jury is also legal.

I will not make a detailed assessment of the work. I will focus only on those places that are in my area of interest.

The topic of the impressive study is comparative - the clarification in parentheses ("between ...") meets two global visions (eastern and western). Typological differences stand out in the meeting between those two and because of them the work is structured on two levels: the first is motivated by the question "Whose are these Balkans?", and the second examines the conceptual differences "between two worlds". In other words, how authors from the East live in the West, i.e. live in the cultural gap "in between".

Here I want to emphasize this inevitable duality - dual and ambiguous is the process of creating the so-called cross-cultural literature, a process particularly thick after the middle of the twentieth century.

Magdalena Panayotova emphasizes that the post-colonial era calls into question basic concepts: nation, identity, religion, border, difference, synchrony, etc. Therefore, writers who are on the border, such as Danilo Kish or Orhan Pamuk, can be unifiers, points of reference of a future world literature.

In this slip between Bulgarian-Croatian-Dutch (Dubravka Ugresic), between Turkish and European (Orhan Pamuk) or between Japanese and German (Yoko Tawada), Chinese and French (François Cheng) the concept of dominant culture is invalidated because the orientation of the center and periphery categories disappears. Such tremors will affect the building of the Canon. It must either be rearranged permanently or disappear.

In the course of the research the author also looks at the narration, the structure and the reception. In this sense, the observations on the language of the literary text by Milorad Pavic, Orhan Pamuk, Danilo Kish and Amy Tan stand out.

I believe that in this form the dissertation of Prof. Magdalena Panayotova is completed, exhausts its topic and has a high-yielding character. I confidently offer to the Jury my positive vote for the award of the scientific degree "Doctor of Science" to Prof. Panayotova.

15.01.2021

Blagoevgrad

Prof. Tsvetan Rakyovski, Dr. Habil.